

Wybrane oprawy książkowe, projekty opraw książkowych, dyplomów i tek adresowych krakowskiego mistrza introligatorskiego Roberta Jahody z lat 1892–1912. Ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

Wstęp

Kraków – kolebka książki polskiej, z wielowiekowymi tradycjami drukarsko-introligatorskimi – przez arcydzieła tego kunsztu na trwałe wpisał się w dzieje naszego kraju. Wiek XVI, zwany w Polsce złotym wiekiem, oraz wiek XVII przynoszą – prócz rozwoju drukarstwa – również rozwój introligatorstwa, podnosząc je do wyżyn prawdziwej sztuki. Okres rozbiorów przyniósł dla zubożonego i podupadłego Krakowa wiele niepomyślnych zmian, dotyczących również rzemiosła, w tym drukarstwa i introligatorstwa. W pierwszej połowie XIX wieku działali w Krakowie dwaj bibliotekarze i introligatorzy, Friedleinowie – ojciec i syn¹. Na początku lat siedemdziesiątych XIX wieku następuje w Krakowie powolne ożywienie ruchu introligatorskiego. Przyniosło je m.in. nadanie Galicji autonomii, która spowodowała nie tylko zmianę praw polityczno-społecznych, ale także ożywienie naukowe i kulturalne w mieście. Działalność rozpoczęły zakłady i pracownie introligatorskie prowadzone m.in. przez Filipa Kwisa, Józefa Terakowskiego, Kazimierza Kajzego, Emila Schrotta, Karola Schramma, Eustachego Hałacińskiego, Marcelego Żenczykowskiego². Powstawaniu nowych zakładów introligatorskich i ożywieniu życia kulturalnego w Krakowie zagrażał jednocześnie nowy proces, zgubny dla rękodziela i introligatorstwa w tradycyjnym znaczeniu. Pod wpływem prądów płynących z Niemiec i Austrii szybko postępowała mechanizacja we wszystkich prawie dziedzinach rękodziela.

¹ A. Bar, *Friedlain Daniel Edward* [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 7, Kraków 1948–1958, s. 140–141.

Jan Jerzy Fryderyk Friedlein (1771–1834) – introligator i księgarz. W 1796 roku założył w Krakowie zakład introligatorski i sklep z książkami szkolnymi i religijnymi. W 1810 roku odkupił księgarnię od Józefa J. Trasslera, otworzył czytelnię i pierwszą w Krakowie wypożyczalnię książek.

Daniel Edward Friedlein (1802–1855) – księgarz i wydawca, w 1831 roku założył własną księgarnię. Rok później został właścicielem księgarni Jana Maya. Prowadził także drukarnię, introligatornię i bibliotekę. Jego syn Fryderyk był introligatorem w Krakowie.

² J. Dobrzycki, *Introligatorstwo krakowskie ostatnich lat pięćdziesięciu*, Kraków 1926, s. 6.

W introligatorstwie prowadziło to do spadku poziomu jakości opraw i materiałów do nich stosowanych³.

W latach osiemdziesiątych XIX wieku zaszły w Europie zmiany sprzyjające odrodzeniu produkcji introligatorskiej, która po 1900 roku rozwinęła się do niebywałych rozmiarów. Silny ruch zmierzający do odrodzenia rękodzieł i pozbycia się z niego „tępego i brzydkiego balastu stylów historycznych”⁴ rozpoczął się w Anglii. Jego prekursorem był William Morris (1834–1896) z grupy angielskich artystów należących do „prerafaelitów”, który zainteresował się produkcją książek. Do jego grupy należał Thomas James Cobden-Sanderson (1840–1922), który nie zajmował się tylko drukarstwem, ale stworzył nowy styl oprawy książkowej – ściśle połączenie materiału i techniki. Jego uczeń Douglas Cockerell (1870–1945), kontynuując pracę mistrza, uważał, że „...warunki estetyczne oprawy winny być [...] wykładnikiem najlepszego wykonania i materiału ze zrozumieniem jego charakteru i właściwości, wyrzeczeniem się taniego efektu malarskiego, plastycznego czy architektonicznego niezgodnego z duchem oprawy...”⁵. W tym samym okresie powstały w Krakowie nowe pracownie rękodzieła introligatorskiego, należące do Piotra Repetowskiego (wcześniej Franciszka Terakowskiego), Karola Wójcika i Roberta Jahody.

Najwybitniejszym z tych introligatorów, twórcą artystycznych opraw książkowych, dyplomów i tek adresowych, a także galanterii introligatorskiej, który przejął, zastosował i upowszechnił ideały i hasła Thomasa J. Cobden-Sandersona i Douglasa Cockerella był Robert Jahoda (1862–1947).

Mistrz introligatorski Robert Jahoda i działalność jego zakładu introligatorskiego w Krakowie

Urodził się 1 czerwca 1862 roku w Bochni, tam ukończył pierwszą i drugą klasę szkoły realnej. W 1874 roku rodzina Jahodów przeniosła się do Krakowa, gdzie Robert kontynuował naukę w Gimnazjum Nowodworskiego, w którym ukończył trzecią i czwartą klasę. Ojciec Karol (1820–1880) był skromnym urzędnikiem pocztowym, matka Anna zajmowała się domem. Z powodu trudnej sytuacji materialnej, spowodowanej chorobą ojca i wysokimi kosztami ponoszonymi na kształcenie brata Karola⁶, Robert przerwał naukę i rozpoczął praktykę zawodową w zakładzie introligatorskim Filipa Kwisa w Krakowie przy ulicy Floriańskiej. Po zdaniu egzaminu czeladniczego wyjechał w 1881 roku do Tarnowa. Tam pracował w warsztacie introligatorskim

³ J. Mazurkiewicz, *Robert Jahoda i jego wkład w rozwój introligatorstwa polskiego*, „Krzysztofory. Zeszyty Naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa” 1989, nr 16, s. 83.

⁴ J. Dobrzycki, *Introligatorstwo krakowskie...* [2], s. 10.

⁵ J. Mazurkiewicz, *Robert Jahoda i jego wkład...* [3], s. 84.

⁶ Karol Jahoda de Lubomir (1860–1953) kształcił się w Akademii Artylerii w Wiedniu. Był komendantem krakowskiej żandarmerii dla terenów Galicji w stopniu pułkownika, a po upadku monarchii austro-węgierskiej komendantem obozu dla jeńców rosyjskich w Kościerzynie na Pomorzu. W 1921 roku został zastępcą komendanta obozu warownego Kraków i przeszedł w stan spoczynku w stopniu generała brygady.

oraz uczęszczał do Szkoły Przemysłowo-Handlowej na kursy wieczorowe. Praktykę ukończył w 1883 roku⁷. Wyjechał wtedy do Lwowa. Początkowo został przyjęty na praktykę introligatorską przez Witolda Kuczabińskiego, a potem do niewielkiej pracowni introligatorskiej prowadzonej przez Władysława Wierzbickiego⁸. Za radą mistrza w 1885 roku wyjechał na dalsze praktyki do Wiednia. Tam uczył się zawodu w małej introligatori mistrza Hubera, specjalizującej się – podobnie jak zakład Wierzbickiego – w wykonywaniu opraw artystycznych. Znaczący wpływ na charakter jego pierwszych prac własnych wywarły styl i technika opraw książkowych z księgozbioru „Hof-Bibliothek” (Biblioteki Cesarskiej) w Wiedniu, z którym młody Jahoda zapoznał się w tym czasie.

Od 1887 roku na stałe związał się zawodowo z Krakowem. Pierwszy warsztat (jednoosobowy i jednoizbowy) założył w Rynku Głównym 37, na linii A–B. Do 1912 roku, kiedy kupił na własność kamienicę przy ulicy Gołębiej 4, przenosił swój warsztat kilkakrotnie (m.in.: róg ulic Brackiej i Wiślniej, ulica Bracka 6, ulica Bracka 13)⁹.

Początkowo wykonywał niewielkie zlecenia. Przełomowy był 1892 rok, kiedy w swojej pracowni wykonał dla Juliusza Kossaka (1824–1899), według jego projektu, oprawę albumu dla polskiego malarza Leopolda Löfflera (1827–1898). Od tego czasu znacząco wzrosła sława młodego mistrza i posypały się nowe, intratne zamówienia, m.in. od Jana Matejki (1838–1893) na podklejenie arkuszy z polichromiami do kościoła Najświętszej Marii Panny w Krakowie. Robert Jahoda zaprosił do współpracy przy projektowaniu opraw książkowych, albumów i tek adresowych oraz galanterii introligatorskiej malarzy, grafików i architektów. Pracownia Jahody stała się miejscem spotkań, dyskusji i wspólnej pracy wielu wybitnych krakowskich artystów.

Jednymi z pierwszych, którzy projektowali oprawy dla Jahody, byli krakowscy architekci: Stanisław Barabasz (1875–1949) i Jan Sas-Zubrzycki (1860–1935) oraz malarze: Piotr Stachiewicz (1858–1938) i Seweryn Bieszczad (1852–1923). Wkrótce dołączyli do nich inni, m.in.: Jan Bukowski (1873–1943), Włodzimierz Tetmajer (1861–1923), Stanisław Fabijański (1865–1947), Henryk Uziębło (1878–1949), Karol Homolacs (1874–1965) oraz Stanisław Wyspiański (1869–1907)¹⁰. Na początku XX wieku artyści ci, pod kierunkiem Wyspiańskiego, stworzyli w zakładzie Jahody eksperymentalny warsztat, w którym poszukiwali nowego stylu dla zdobnictwa książkowego. Rezultaty nie spełniały jednak oczekiwań. Prace przenosiły do introligatorstwa wzorce i tendencje obowiązujące w architekturze lub malarstwie i nie zawsze odpowiadały charakterowi i przeznaczeniu oprawy. Zawsze jednak były majstersztykiem – zadziwiała wspaniałymi złoconiami, intarsjami, dokładnością i doskonałością tłoczeń oraz rodzajem dobranego materiału¹¹.

⁷ R. Jahoda-Żółtowski, *Robert Jahoda*, [b.m.] [b.r.], s. 2 – rkps w posiadaniu Leszka J. Sibila.

⁸ G. Schmagier, *Jahoda Robert* [w:] *Słownik biograficzny pracowników książki polskiej*, Warszawa-Łódź 1972, s. 355.

⁹ S. Broniewski, *Igraszki z czasem*, Kraków 1973, s. 18–26.

¹⁰ L. Sibila, *Mistrz Robert Jahoda*, „Dziennik Polski” 2005, nr 68 z 14–15 sierpnia, s. 8.

¹¹ J. Mazurkiewicz, *Robert Jahoda i jego wkład...* [3], s. 83.

*Portret Roberta Jahody, sygn. Zofia Atteslander, rys. ołówkiem, Kraków 1910 r., MHK-493/DIP.
Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*

*Dyplom z Wiosennej Wystawy w Wiedniu dla Roberta Jahody za zdobycie złotego medalu, Wiedeń 1907 r., MHK-512/DIP.
Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa*

Działania artystów skupionych wokół pracowni Jahody na początku XX wieku nie były odosobnione, ponieważ w 1901 roku powstało w Krakowie Towarzystwo Polska Sztuka Stosowana, którego celem było tworzenie i upowszechnianie wzornictwa artystycznego oraz promowanie sztuki. Także w Miejskim Muzeum Techniczno-Przemysłowym działał warsztat introligatorski, którego kierownictwo objął w 1909 roku, po powrocie z Anglii, introligator Bonawentura Lenart¹². W latach 1909–1914 prowadził on w tymże muzeum kursy introligatorskie¹³.

W tym okresie prócz opraw książkowych w zakładzie introligatorskim Jahody wykonywano artystyczne oprawy tek adresowych, dyplomów, kaset i albumów oraz galanterię introligatorską. Oprawiano także obrazy wielu znakomitym malarzom. Przy opracowaniu m.in. akwarel stosowano nowatorską w Polsce technikę – tzw. *passe-partout* francuskie¹⁴.

Robert Jahoda w latach 1894–1914 brał udział w wystawach krajowych i zagranicznych, na których prezentował swoje prace. Wystawy zawsze były okazją do zdobywania nowych doświadczeń, wzorów i dawały możliwość zapoznania się z nowymi materiałami. O wysokim poziomie i kunszcie eksponowanych prac świadczą liczne medale, dyplomy i wyróżnienia, jakie na nich zdobywał. Uczestniczył m.in. w: Pierwszej Powszechnej Wystawie Krajowej we Lwowie w 1894 roku (złoty medal), Wystawie Introligatorskiej w Warszawie w 1897 roku (złoty medal), Międzynarodowej Wystawie w Paryżu w 1900 roku (dyplom), Jubileuszowej Wystawie Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie w 1902 roku (srebrny medal)¹⁵, Wystawie Wiosennej w Wiedniu w 1907 roku (wielki złoty medal), Wystawie w Muzeum Przemysłowym w Pradze w 1907 roku (złoty medal), Wystawie Przemysłu i Rolnictwa w Częstochowie w 1908 roku (złoty medal), Wystawie Sztuki Kościelnej w Wiedniu w 1910 roku, Pierwszej Wystawie Współczesnej Sztuki Kościelnej im. Piotra Skargi w Krakowie w 1911 roku, Wystawie w Towarzystwie Sztuk Pięknych w Krakowie w 1912 roku¹⁶ oraz Wszechświatowej Wystawie Sztuki Książki w Lipsku w 1914 roku (złoty medal).

¹² S. Dahl, *Dzieje książki*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965, s. 327.

Bonawentura Lenart (1881–1973) – introligator, artysta, konserwator książek, grafik, uczeń Douglasa Cockerella, kierownik pracowni konserwatorskiej w muzeum w latach 1910–1914, następnie w latach 1919–1927 kierownik Pracowni Doświadczalnej przy Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu w Wilnie, do 1939 roku konserwator w Bibliotece Narodowej. Po drugiej wojnie światowej zorganizował w Warszawie Pracownię Konserwacji Starych Druków i Grafik.

¹³ T. Windyka, *Papiery i płótna introligatorskie zdobione drukiem [w:] Drukarskie techniki zdobienia papierów i tkanin. Katalog wystawy w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, wrzesień–grudzień 2008*, praca zbior. pod red. T. Windyki, Duszniki-Zdrój 2008, s. 46.

¹⁴ A. Faber-Malec, *Rola warsztatu introligatorskiego Roberta Jahody w rozwoju introligatorstwa krakowskiego* – praca magisterska napisana pod kierunkiem doc. dr hab. Ireny Bar, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie 1978, s. 13 – mps.

¹⁵ Oprawa projektu Jana Sasa-Zubrzyckiego *Klejnoty Miasta Krakowa* – skóra *chagrin*, ornament złocony ręcznie, częściowo wykony w barwnej intarsji, lub plastycznie.

¹⁶ *Katalog wystawy*, Drukarnia „Zsasu” w Krakowie – 1912.

W 1900 roku zakład uczestniczył w Jubileuszu 500-lecia Wszechnicy Jagiellońskiej. Wiele z ofiarowanych uczelni ksiąg pochodziło od osób prywatnych, a wykonane zostały w zakładzie Jahody. Zwłaszcza dwie z nich zasługują na uznanie. Pierwsza – dar Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej według projektu Adama Kajzega (zm. 1910) oraz druga – z daru Gminy Miasta Krakowa, według projektu Stanisława Barabasza, oprawna w brązową skórę *chagrin*, tłoczona ręcznie na złoto i na ślepo ze srebrnymi okuciami w narożnikach¹⁷.

W 1904 roku zakład wykonał tekę na adres dla polskiej pielgrzymki dla Ojca Świętego Piusa X (1835–1910), którą zaprojektował Henryk Uziembło. Wykonana była z białej skóry *chagrin* z barwną intarsją o motywach ludowych ze stylizowanymi orłami oraz z trzema herbami ze złoczonego metalu, papieskim, orłem i Pogonią¹⁸.

W swoich poszukiwaniach nie mógł Jahoda pozostać obojętnym wobec zmieniających się w sztuce kierunków i tendencji. Przykładem tego jest oprawa na tekę dla klasztoru Ojców Bernardynów w Leżajsku, wykonana w 1906 roku według projektu własnego pracowni – oprawna w brązową skórę kozłową z ornamentem tłoczonym ręcznie na ślepo i złotem, i srebrzonymi herbami w narożnikach¹⁹.

Dwa lata później zakład wykonał oprawę na Księgę Pamiątkową dla kościołka polskiego na Kahlenbergu w Wiedniu według projektu stale współpracującego z Jahodą Stanisława Fabijańskiego. Oprawa wykonana została z brązowej skóry cielęcej *maroquin* ze srebrnym orłem na amarantowym tle i z dwoma srebrnymi buńczukami po bokach²⁰.

Do 1912 roku w zakładzie Roberta Jahody wykonano dziesiątki wspaniałych opraw książkowych, dyplomów i tek adresowych. Należy tu wymienić szczególnie: oprawę dyplomu obywatelstwa honorowego miasta Wieliczki dla ministra Witolda Korytowskiego (1850–1923) projektu Włodzimierza Tetmajera z 1907 roku; oprawę mszału na Wystawie Sztuki Kościelnej w Wiedniu w 1910 roku i oprawę teki na dyplom obywatelstwa honorowego miasta Dębicy dla Zdzisława hrabiego Tarnowskiego (1862–1937) z Dzikowa od Towarzystwa Urzędników Prywatnych we Lwowie z 1912 roku, które zaprojektował Henryk Uziembło²¹.

W tym samym roku Robert Jahoda przeniósł zakład introligatorski do własnego domu przy ulicy Gołębiej 4, o czym poinformował klientów w ulotce reklamowej:

Zmiana lokalu ROBERT JAHODA Zakład Galanteryjno-Introligatorski istniejący od 25-ciu lat,
przeniesiony zostanie z dniem 1 października b.r. z ulicy Brackiej 13, do domu własnego na ulicę Gołębią l. 4

¹⁷ J. Dobrzycki, *Introligatorstwo krakowskie...* [2], tabl. XII.

¹⁸ *Ibidem*, s. 14.

¹⁹ *Ibidem*, tabl. XVI.

²⁰ *Ibidem*, tabl. XVII.

²¹ L. Sibila, *Mistrz Robert Jahoda* [10], s. 8.

...Z powodu poszerzenia pracowni, sprowadzenia nowych maszyn i powiększenia personelu [do ok. 30 osób – przypis L.J.S.] staraniem moim...

Z poważaniem Robert Jahoda²².

Przed 1914 rokiem w zakładzie wykonano wiele projektów stale z nim współpracującego Stanisława Fabijańskiego, m.in. oprawę adresu dzieci polskich dla dzieci irlandzkich, wykonaną ze skóry juchtowej z ornamentem tłoczonym „na sucho” (orłem), wypełnioną w części środkowej ukośnymi kwadratami, po bokach z filarkami, złożonymi koronami w narożnikach i namalowanym widokiem Wawelu, oraz oprawę Księgi Pamiątkowej dla Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa, wykonaną ze skóry juchtowej, z kasetonami wyłożonymi masą perłową, namalowanym widokiem Wawelu i wykutym w miedzi wyobrażeniem smoka²³.

Po zakończeniu pierwszej wojny światowej przystąpiono do dalszej działalności. W latach 1918–1939 zakład należał do najlepszych w Polsce. Istniejącemu przy zakładzie Działowi Rekonstrukcji i Konserwacji Starych Druków swoje zbiory powierzały biblioteki: Jagiellońska, Polskiej Akademii Umiejętności, Zamku i Katedry na Wawelu, Czartoryskich, Kórnicka i inne. Najcenniejszą pracą konserwatorską wykonaną w oficynie była renowacja *Annales seu Cronicae Regni Poloniae* (Kroniki Jana Długosza)²⁴.

Zatrudniono w tym okresie artystów, grafików sztuki użytkowej, m.in.: Franciszka Seiferta (1900–1964), Zygmunta Kinastowskiego (1904–1966), Antoniego Procajłowicza (1876–1949).

Firma wykonywała księgi pamiątkowe, oprawy dyplomów, tek adresowych, oprawy reprezentacyjne i bibliofilskie dla osób prywatnych, m.in. Marszałka Józefa Piłsudskiego (1867–1935), Ignacego Mościckiego (1867–1946), Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego (1886–1941), oraz instytucji w kraju i za granicą, m.in. Sejmu, Zamku Wawelskiego czy Biblioteki Watykańskiej²⁵.

W okresie międzywojennym Robert Jahoda prezentował prace zakładu na licznych wystawach w kraju i za granicą, m.in. na wystawie publikacji ofiarowanych Uniwersytetowi Padewskiemu z okazji jubileuszu we Florencji w 1922 roku, na Międzynarodowej Wystawie Sztuki Dekoracyjnej w Paryżu w 1925 roku (złoty medal), na I Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w 1929 roku (złoty i srebrny medal), na wystawie jubileuszowej z okazji pięćdziesięciolecia pracy zawodowej w Krakowie w 1937 roku oraz na Wystawie Rzemiosł w Berlinie w 1939 roku (złoty medal)²⁶.

²² Ulotka reklamowa, druk: Drukarnia Narodowa w Krakowie, Kraków 1912 – własność Leszek J. Sibila.

²³ J. Dobrzycki, *Introligatorstwo krakowskie...* [2], s. 15–16, tabl. XX i XXI.

²⁴ A. Faber-Malec, *Rola warsztatu introligatorskiego Roberta Jahody...* [14], s. 30–45.

²⁵ L. Sibila, *Mistrz Robert Jahoda* [10], s. 8.

²⁶ G. Schmager, *Robert Jahoda* [8], s. 355.

Poważną pozycją pod koniec lat dwudziestych XX wieku było zamówienie złożone przez Mariana Dąbrowskiego (1878–1958), właściciela „Ilustrowanego Kuriera Codziennego”, na oprawę wydawnictwa *Dziesięciolecie Polski Odrodzonej 1918–1928: księga pamiątkowa*. Wysokość nakładu wynosiła 20 tysięcy egzemplarzy. Zakład Jahody zrealizował to zlecenie wspólnie z introligatornią Aleksandra Semkowicza (1885–1954)²⁷ ze Lwowa²⁸.

Na początku lat trzydziestych kryzys gospodarczy odbił się również na kondycji finansowej zakładu – zmalało zapotrzebowanie na drogie i luksusowe oprawy. Wiele projektów opraw wykonywała wówczas córka Roberta – Zofia Jahodzianka (1901–1976), pracująca w zakładzie od 1935 roku, absolwentka Szkoły Zdobniczej i Przemysłu Artystycznego w Krakowie.

W 1937 roku zorganizowano w Krakowie wystawę poświęconą pięćdziesięcioleciu pracy zawodowej Roberta Jahody. Była ona znakomitym podsumowaniem jego imponującego dorobku zawodowego. Towarzystwo Miłośników Książki uhonorowało go godnością i klejnotami Kustosza Orderu Białego Kruka ze Wstęgą Białej Myszy²⁹.

W czasie drugiej wojny światowej zakład nie zaprzestał działalności. Pracował na potrzeby zarządu miasta i wykonywał bieżące oprawy książek, brulionów, zeszytów. Zatrudniano wielu Polaków, którzy chronili się przed wywiezieniem na przymusowe roboty do Niemiec.

Po wojnie w zakładzie wykonywano oprawy książek handlowych, planów, kartotek, map i paszportów³⁰. Robert Jahoda był wielokrotnie nagradzany i odznaczony, m.in.: Złotym Krzyżem Zasługi, Wawrzynem Polskiej Akademii Literatury. Był członkiem Towarzystwa Miłośników Książki, członkiem Krakowskiego Bractwa Kurkowego, Starszym Cechu Introligatorów, a pod koniec życia jego członkiem honorowym³¹.

Robert Jahoda zmarł 28 lutego 1947 roku i został pochowany w grobowcu rodzinnym na Cmentarzu Rakowickim³². Po jego śmierci nastąpił podział firmy pomiędzy córkę Zofię Jahodę-Broniewską, która przejęła dział galanterii artystyczno-

²⁷ *Słownik biograficzny pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 807.

²⁸ A. Faber-Malec, *Rola warsztatu introligatorskiego Roberta Jahody...* [14], s. 26.

²⁹ Dyplom nadania godności kustosza Orderu Orła Białego dla Roberta Jahody, Kraków 1937 – ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-569/DIP. W 1930 roku w Krakowie powstał Rycerski Udzielny Zakon Bibliofilski i Kapituła Orderu Białego Kruka. Założycielem Zakonu i jego pierwszym Wielkim Mistrzem był Kazimierz Witkiewicz (1880–1973), profesor Akademii Sztuk Pięknych. Jeden z paragrafów konstytucji Zakonu głosił, iż „najwyższą cnotą Zakonu jest miłość do książek”. W 1963 roku Zakon został rozwiązany. W 1992 roku Zakon reaktywowano. Obecnie Wielkim Mistrzem jest dr inż. Jerzy Duda.

³⁰ *Tam gdzie książki dostają wierzchnią szatę*, „Echo Krakowa” 1 (1946), nr 227, s. 7.

³¹ A. Homecki, *Jahoda Robert* [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 10, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962, s. 326.

³² Klepsydry zawiadamiające o śmierci mistrza introligatorskiego Roberta Jahody, luty 1947 roku – ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-817/DIP/1-5.

-introligatorskiej, oraz Roberta Jahodę-Żółtowskiego (1891–1976) – doktora praw Uniwersytetu Jagiellońskiego, posła na Sejm II RP, dyplomowanego introligatora, który przejął dział artystycznej oprawy książek. W 1950 roku zakład upaństwowiono, a w 1954 roku z połączenia trzech krakowskich pracowni introligatorskich utworzono Spółdzielnię Przemysłu Artystycznego „STARODRUK”, która przejęła na swoje potrzeby lokal wraz z wyposażeniem przy ulicy Gołębiej 4³³.

Kolekcja muzealiów Działu Drukarstwa, Introligatorstwa i Prasy Krakowskiej w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

W zbiorach i użytkowaniu Muzeum Historycznego Miasta Krakowa znajduje się ok. czterech tysięcy pamiątek (muzealiów) z lat 1887–1947, związanych w większości z Robertem Jahodą i działalnością jego zakładu introligatorskiego³⁴. W kolekcji Działu Drukarstwa, Introligatorstwa i Prasy Krakowskiej znajdują się oprawy książkowe wykonane przez Roberta Jahodę, jego uczniów i współpracowników (83 sztuki) oraz bibelotowa galanteria introligatorska, m.in. oprawy pudełek i karnety balowe (20 sztuk) z początku XX wieku. Pokazną część zbiorów stanowią czcionki, klisze drukarskie, ozdobniki oraz klocki drzeworytnicze – najstarsze pochodzą z drugiej połowy XIX wieku ze znanych drukarni i firm krakowskich: „Drukarnia Czasu”, „Drukarnia W.L. Anczyca”, „Drukarnia Władysława Teodorczuka”, „Kliszarnia Tadeusza Jabłońskiego i Sp.”, „Kazimierza Zadrazila” oraz zagranicznych: firmy „R.G. Offenbach A.M.” oraz „Husnik–Hausler, Prague”. W kolekcji znajdują się zestawy narzędzi i materiałów introligatorskich z XIX i początku XX wieku, takich jak: tłoki do złożenia ręcznego, ozdobniki rolkowe, mieszki skórzane do czyszczenia kaszt, rozcieracze do farb drukarskich, liniaki, filety, aparat do ręcznego składania liter, komplety matryc i ozdobników mosiężnych, regały drukarskie wraz z kasztami z czcionkami.

Wśród muzealiów znajdują się maszyny drukarskie (20) i introligatorskie (8) z XIX i XX wieku znanych firm niemieckich i austriackich, m.in. „Karol Krause” z Lipska, „Machinen Fabrik L. Kaiser” i „Hugo Carmine” z Wiednia. Uzupełnieniem zbiorów, które w sposób szczególnie ukazują znaczenie i rolę zakładu introligatorskiego Roberta Jahody dla kultury polskiej, jest kolekcja dyplomów i medali zdobywanych na wystawach krajowych i zagranicznych, a także dokumentacja fotograficzna, korespondencja, adresy, odznaczenia przyznane Robertowi Jahodzie i prowadzonemu przez niego przez 60 lat zakładowi introligatorskiemu³⁵.

Interesującym źródłem dla poznania działalności zakładu introligatorsko-galanteryjnego Roberta Jahody były prowadzone przez niego w latach 1892–1912 *Kroniki*

³³ *Księga Pamiątkowa Cechu Introligatorów w Krakowie z lat 1934–1974* – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-23/DIP.

³⁴ *Księga Inwentarzowa Działu Drukarstwa, Introligatorstwa i Prasy krakowskiej w Muzeum Historycznym Miasta Krakowa* liczy 893 numery inwentarzowe (stan na dzień 8 maja 2012 roku).

³⁵ L. Sibila, *Mistrz Robert Jahoda* [10], s. 8.

*Zakładu Introligatorskiego Roberta Jahody*³⁶. Zawierają one fotografie artystów pracujących dla Jahody, korespondencję i wycinki prasowe oraz fotografie wykonywanych opraw³⁷.

Na szczególną uwagę zasługuje zespół blisko 700 projektów opraw książkowych, dyplomów i tek adresowych wykonanych w latach 1892–1947 przez uznanych artystów, takich jak: Juliusz Kossak, Henryk Uziembło, Jan Bukowski, Stanisław Fabijański, Antoni Procajłowicz, Zygmunt Kinastowski, Włodzimierz Tetmajer, Jan Gumowski (1883–1946), Henryk Starzyński czy Zofia Jahodzianka. Około 60 z nich zostało wykonanych w latach 1892–1912.

Oprawy książkowe, projekty opraw książkowych, dyplomów, tek adresowych oraz galanterii introligatorskiej z lat 1892–1912, wykonane w zakładzie introligatorskim Roberta Jahody (wybór)

MHK-304/DIP/6³⁸

Projekt graficzny oprawy dyplomu lub teki adresowej z motywem graficznym wykonany na kartonie. Ramka złożona z linii, wewnątrz w górnej części i na dole niezapisane pola w kształcie tablic (dwie na planie koła i dwie na planie prostokąta). Pośrodku owalny medalion z motywem roślinnym z boku i dwoma stylizowanymi pustymi polami w kształcie różnobocznych tablic. Pośrodku owalu naszkicowana paleta malarska z pędzlami oraz data „1852–1892”. Projekt niesygnowany.

Projekt graficzny oprawy na dyplom lub tekę dla Leopolda Löfflera

(patrz nr inw. MHK-629/DIP/10)

Karton, grafit

Rysunek ołówkiem

Wys. 46,5 cm; szer. 35,5 cm

MHK-407/DIP

Książka: ks. Eustachego Sanguszko (1842–1903) *Mowy*, Kraków 1907, wstęp: Jan Popiel, nakładem ks. K.[onstancji] Sanguszkowej (1864–1946), ss. XI + 275 z portretem i reprodukcją autografu E. Sanguszki (druk „Zorza”). Strona tytułowa ozdobiona herbem rodu Sanguszków – Pogonią Litewską.

³⁶ *Kroniki Zakładu Introligatorskiego Roberta Jahody za lata 1892–1912* – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/1-89, MHK-479/DIP/1-37 oraz MHK-480/DIP/1-38.

³⁷ Spis najciekawszych opraw z lat 1892–1912 sporządzony na podstawie *Kronik...*, umieszczony w Aneksie na końcu tego opracowania.

³⁸ Karty inwentarzowe zostały opracowane w 1980 roku przez pracowników Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: Annę Litak i Grażynę Lichończak. Obecnie są reinwentaryzowane przez Leszka J. Sibila.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa – skóra w kolorze naturalnym. Na licu, w zwierciadle wytłoczony motyw graficzny w kolorze złotym – herb rodu Sanguszków (Pogoń Litewska – odmiana) z napisem na otoku i koroną książęcą u góry. Powyżej złotymi literami wytłoczony napis: „EUSTACHY SANGUSZKO”. Na grzbiecie poprzeczne tłoczenia (5), imitujące bindy. U góry, pod pierwszym z nich wytłoczony napis w kolorze złotym: „Eustachy Sanguszko”. Wewnątrz wyklejka barwna, wzór imitujący pawie pióra.

Skóra, papier, płatki złota, farba drukarska

Klejenie, złocenie, tłoczenie, druk

Wys. 27,5 cm; szer. 19,5 cm; głęb. 2,5 cm

MHK-414/DIP

Książka: *Figliki Mikołaja Reya z Nagłowic dla uczczenia czterechsetnej rocznicy urodzin autora wydał w podobiźnie Wiktor Wittyg*, Kraków 1905, druk: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Józefa Filipowskiego, nieliczbowane, liczbowane strony z bibliografią i objaśnieniami (65), przedruk z wydania z roku 1574 z dwoma podobiznami Mikołaja Reja oraz jego herbem – Topór. Książkę wydano z okazji zorganizowania w Krakowie Zjazdu Historyczno-Literackiego im. Mikołaja Reja w lipcu 1906 roku.

Książka w oprawie artystycznej. Lico wykonane z pergaminu w kolorze szarym. Na licu wytłoczony w kolorze złotym tytuł: „Figliki Mikołaja Reya z Nagłowic”. Wewnątrz na wyklejce ostatniej strony, w dolnym prawym rogu umieszczony ekslibris Roberta Jahody, a w górnym – Towarzystwa Miłośników Książki. Dodatkowo umieszczono karteczkę: „Wystawa Oprawy Książkowej, Kraków czerwiec/lipiec 1925. Właściciel, Nr. Katalogu wystawy 196”.

Pergamin, papier, papier czerpany, płatki złota, farba drukarska

Klejenie, złocenie, tłoczenie, druk

Wys. 22,0 cm; szer. 18,5 cm; głęb. 1,0 cm

MHK-418/DIP

Książka: *Apuleius, Amor i Psyche. Przekład L. Rydla*, Kraków MDMXI, ss. 155, il. 13 w formie marginesu na każdej stronie książki groteski Rafaela wg *Loggie di Raffaele nel Vaticano*. Na pierwszej stronie umieszczony rysunek Antoniego Procajłowicza.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa wykonana z jedwabiu w kolorze niebieskim, grzbiet i rogi okładki ze skóry niebieskiej, tłoczonej. Między jedwabiem a skórą linie złożone. Na stronie tytułowej okładki literami w kolorze złotym wytłoczono nazwisko autora, tytuł i autora przekładu: „Apuleius Amor i Psyche Przekład L. Rydla”. Na grzbiecie książki podano autora, tytuł oraz wytłoczono pojedynczy motyw roślinny oraz kilka równoległych złożonych linii. Wewnątrz wyklejka papierowo-kartonowa w tonacji brązowego marmurku. Na tylnej, wewnętrznej stronie okładki umieszczony ekslibris Roberta Jahody.

Jedwab, skóra, papier, płatki złota, farba drukarska
Klejenie, złocenie, tłoczenie, druk
Wys. 25,5 cm; szer. 18,0 cm; głęb. 1,5 cm

MHK-438/DIP

Książka: *Jan Stanisławski. Wystawa pośmiertna*, Kraków 1907, strony nienumerowane (110), 33 ilustracje oraz 4 fotografie.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa – grzbiet wykonany ze skóry cielęcej, pozostała część okładki wykonana z płótna lnianego w kolorze szarym. Na licu wytłoczono nazwisko autora „Jan Stanisławski” oraz tytuł „Wystawa pośmiertna” w kolorze zielonym. Pośrodku motyw graficzny – atrybuty malarskie: paleta i trzy pędzle oraz gałązka dębowa. Wewnątrz wyklejka marmurkowa w tonacji zielonej. Na końcu ekslibris „J.R.”.

Skóra cielęca, płótno, papier, płatki złota, farba drukarska, papier fotograficzny
Klejenie, tłoczenie, złocenie, druk, fotografia
Wys. 28,0 cm; szer. 31,0 cm; głęb. 1,0 cm

MHK-441/DIP

Książka: Stanisław Witkiewicz, *Juliusz Kossak*, Warszawa–Kraków 1912, ss. 213, 260 rysunków w tekście, 8 intagliodruków, 6 facsimili kolorowych z akwarel, portrety podług Leona Wyczółkowskiego i Stanisława Witkiewicza.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa wykonana ze skóry cielęcej z wytłaczanym motywem kwadratu. Każdy kwadrat wewnątrz zdobiony ornamentem roślinnym, punkt przecięcia przekątnych zaznaczono kropką w kolorze złotym. Tłoczone kwadraty wpisane są w większe kwadraty utworzone ze złotych linii. Złote linie tworzą też przekątne owych kwadratów. Całość sprawia wrażenie mozaikowej posadzki. W górnej części lica okładki ujęte w ramki nazwisko autora w kolorze złotym, a w dolnej części w podobnej formie graficznej podano tytuł książki. Okładka tylna tłoczona – motywy kwadratu, bez złocień. Grzbiet okładki zakomponowany identycznie jak lico, napisy: autor i tytuł złoczone. Na tylnej wyklejce w ciemnym kolorze ekslibris Roberta Jahody.

Skóra cielęca, papier, płatki złota, farba drukarska
Tłoczenie, klejenie, złocenie, druk
Wys. 34,5 cm; szer. 28,0 cm; głęb. 3,0 cm

MHK-445/DIP

Książka: *Zofia Casanova, Więcej niż miłość*, Kraków 1908, s. 276.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa wykonana ze skóry tłoczonej w kolorze czerwonym. Na licu złożony tytuł książki w dekoracyjnej ramce ujęty w złote ornamenty geometryczno-roślinne. Na grzbiecie trzy złote równoległe linie oraz tytuł. Na tylnej okładce zdobienia w formie dekoracyjnej ramki. Wewnątrz wyklejka. Na

tylnej wyklejce ekslibris „R.J.” oraz kartka: „TMK, Wystawa Oprawy Książkowej, Kraków czerwiec/lipiec 1925. Właściciel, Nr. Katalogu wystawy 226”.

Skóra, papier, płatki złota, farba drukarska
Tłoczenie, barwienie, złozenie, klejenie, druk
Wys. 19,5 cm; szer. 13,0 cm; głęb. 2,5 cm

MHK-454/DIP

Książka: *Bądź wola Twoja. Książeczka do nabożeństwa. Egzemplarz dla kobiet*, oprac. Józefa Kamocka, Kraków 1883, nakład G. G. Gebethnera i Spółki, ss. 728, nlb. XI, XII, 1 rycina (A. Riffarth, M. Gladbach) i karta tytułowa chromolitografowana, 3 zakładki z barwnych tasiemek. Brzegi kart złożone i ozdobione ręcznie malowanym motywem krzyża maltańskiego w kolorze zielonym w otoczeniu ram z 4 półokręgów w kolorze czerwonym.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa – skóra wielobarwna, kunsztowna: na brązowym tle stylizowany, wielobarwny ornament, łączący z sobą poprzez grzbiet oprawy obie części okładki. Na grzbiecie wytłoczony złotymi literami tytuł. Brzegi oprawy wykończone tłoczonym, złożonym ornamentem. Oprawę wykonano techniką aplikacji, występują następujące barwy: brąz, zieleń, czerwień, granat, pomarańcz, jasny brąz, róż oraz barwa złota. Wyklejka wykonana z płótna introligatorskiego w kolorze zielonym, brzegiem wytłoczono złożony ornament. Wewnątrz wyklejki, w górnym rogu ekslibris Roberta Jahody. Modlitewnik przewiązany jest wstążeczką w białym kolorze.

Skóra wielobarwna, płatki złota, płótno introligatorskie, tasiemki, papier, farba drukarska
Tłoczenie, złozenie, klejenie, druk
Wys. 12,7 cm; szer. 9,0 cm; głęb. 3,6 cm

MHK-458/DIP

Książka: *Kronika Polska Stanisława Chwalczewskiego starosty kobryńskiego, dziedzica raskowskiego pisana 1549 roku*, Warszawa 1829, ss. nlb. XXIX + 232 oraz cz. II (w tym samym tomie) ss. 181. Strona tytułowa lustr. z odręcznym autografem Bolesława Rembowskiego i jego ekslibrisem.

Książka w oprawie artystycznej. Oprawa – skóra w kolorze brązowym ze złożonymi tłoczeniami w kształcie dekoracyjnych ramek, w środku których wytłoczono tytuł: „Kronika Polska”, a na tylnej okładce stylizowany motyw roślinny. Na grzbiecie wytłoczono 10 złożonych szlaków, z których 8 otacza cztery bindy. Pomiędzy nimi wytłoczony jest złożony ornament oraz tytuł. Wewnątrz barwna wyklejka z ekslibrisem Roberta Jahody umieszczonym w prawym dolnym rogu.

Skóra brązowa, płatki złota, papier, farba drukarska
Tłoczenie, złozenie, klejenie, druk
Wys. 17,0 cm; szer. 10,5 cm; głęb. 3,0 cm

MHK-629/DIP/1

Szkic ołówkiem na grubym kartonie do oprawy książkowej lub teki adresowej. Po lewej stronie lico i tył oprawy. W części centralnej motyw graficzny – kartusz herbowy z koroną, na tarczy Orzeł. Dookoła szkic ornamentu, po bokach i na plecach guzy, u dołu pudełko na pieczęć. Po stronie prawej księga w rzucie poziomym z tą samą ornamentyką. U góry napis: „DRUGA ALTERNATYWA”. Projekt sygnowany: „Henryk Uziembło, Batowice 1912.”. Na odwrocie pieczętka: „Robert Jahoda, Zakład... w Krakowie” i notatka: „Ze zbiorów projektów i wzorów Nr 68”.

Karton, grafit, tusz

Rysunek ołówkiem, odcisk pieczętki

Wys. 33,0 cm; szer. 47,0 cm

MHK-629/DIP/3

Szkic na papierze do projektu oprawy na dyplom honorowy. Na licu, w górnej części wieniec ze wstęgami i napis: „Stanisławowi Ro...”, poniżej w kole motyw graficzny – pejzaż, a pod nim waza z kwiatami, z tyłu guzy i linie. Pod projektem notatki robocze wykonane ołówkiem. Na odwrocie projektu odcisk pieczętki: „Robert Jahoda, Zakład... w Krakowie” oraz notatka: „Zbiór projektów Nr 101”. Sygnowany: „St.[anisław] Fabijański”.

Papier, farba, grafit, tusz

Akwarela, odcisk pieczętki

Wys. 42,4 cm; szer. 55,2 cm

Pocz. XX w.

MHK-629/DIP/6

Projekt oprawy księgi liturgicznej – mszału, wykonany na kartonie. W części centralnej postać Chrystusa siedzącego na tronie oraz cztery atrybuty ewangelistów na czarnym tle (orzeł – Jan, lew – Marek, anioł – Mateusz, wół – Łukasz). Ozdobione motywami roślinnymi – kwiaty oraz pasami poziomymi z krzyżykami, grzbiet w kolorze czerwonym. Projekt sygnowany „SF” (Stanisław Fabijański).

Karton, farba

Akwarela

Wys. 39,1 cm; szer. 30,1 cm

Pocz. XX w.

MHK-629/DIP/7

Projekt oprawy księgi liturgicznej – mszału na kartonie. Centralnie umieszczono krzyż maltański z koroną cierniową. Po bokach umieszczono imiona czterech ewangelistów (Marek, Łukasz, Mateusz, Jan). Lico, grzbiet i tył oprawy ozdobiony symetrycznie motywami roślinnymi i geometrycznymi. Tło oprawy w kolorze brązowym,

krzyż i ornamenty w tonacji białej, brązowej i pomarańczowej. Projekt sygnowany: „St.[anisław] Fabijański”.

Karton, farba

Akwarela

Wys. 34,4 cm; szer. 55,5 cm

Pocz. XX w.

MHK-629/DIP/9

Szkic do projektu teki na dyplom wykonany na kartonie. W części centralnej hełm strażacki, pod nim dwa skrzyżowane toporki oraz monogram „ZM”. Z boku szkic dwóch ozdobnych okuć. Pod spodem napis tuszem: „Teką na dyplom proj. Wł.[odziemierz] Tetmajer z 1912, 16/X oddano, cena 50 K – skóra barania, brązowa, okucia metalowe pochrom. do Wieliczki dla... straży ogniowej w ... p...”. Na odwrocie odręczny szkic roboczy.

Karton, ołówek, tusz

Rysunek ołówkiem i tuszem

Wys. 39,0 cm; szer. 28,7 cm

MHK-629/DIP/10

Projekt oprawy albumu wykonany na kartonie. W części centralnej, w wieńcu z gałązek – dębowej i laurowej – paleta malarska z pędzlami (farba) oraz data „1852–1892”, a powyżej napis: „Leopoldowi Löfflerowi”. Po bokach na wstęgach napisy z tytułami jego dzieł malarskich (od góry): „Po napadzie Tatarów”, „Powrót z jasyru”, „Opowiadanie”, „Z wiedeńskiej wyprawy”. Na dole w ramce napis: „KOŁO ARTYSTYCZNO LITERACKIE KRAKOWSKIE I WIELBICIELE”. Po bokach symetrycznie rozmieszczono motywy roślinne. Na projekcie naniesiono poprawki wykonane tuszem. Projekt niesygnowany, ale został wykonany według projektu Juliusza Kossaka (1824–1899), prawdopodobnie z jego poprawkami.

Leopold Löffler (1827–1898) – malarz, studia w Wiedniu, Monachium i Paryżu. Praca w Wiedniu dla cesarza i książąt. W 1877 roku powrócił do Krakowa za namową Jana Matejki (1838–1893). Profesor krakowskiej Akademii przez 20 lat, członek Zarządu Koła Literacko-Artystycznego. W 1892 roku obchodził jubileusz czterdziestolecia pracy artystycznej.

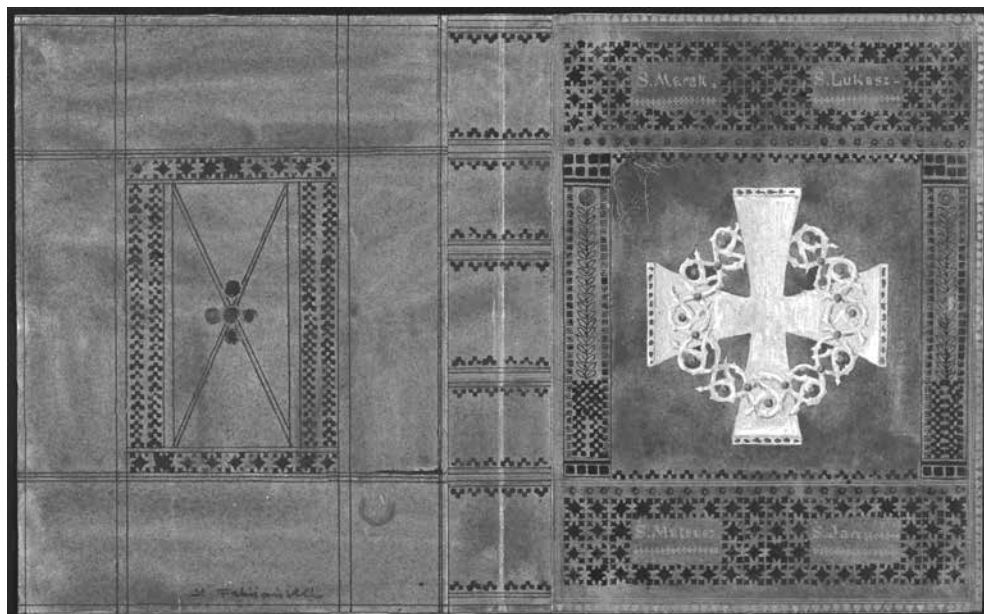
Karton, farba, ołówek

Rysunek ołówkiem, akwarela

Wys. 45,2 cm; szer. 34,2 cm

MHK-629/DIP/11

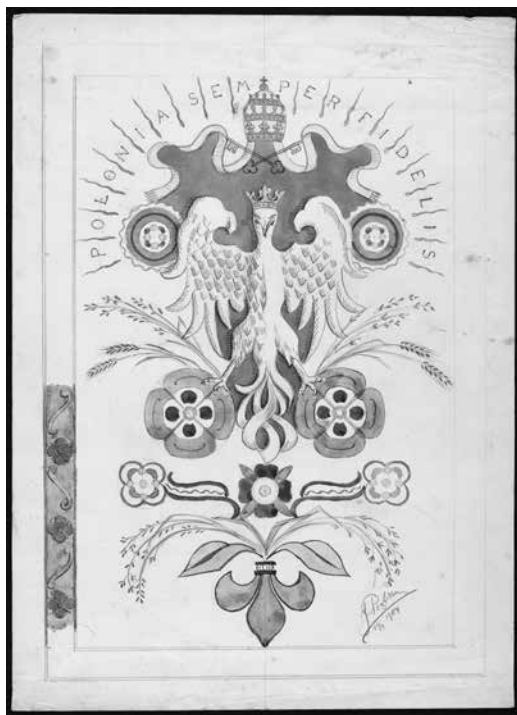
Projekt oprawy na dyplom lub tekę adresową wykonany na kartonie. W części centralnej na czerwonym tle umieszczony Orzeł z koroną, powyżej tiara papieska ze wstęgami i kluczami św. Piotra. U góry napis: „POLONIA SEMPER FIDELIS”,

Projekt oprawy książki liturgicznej – mszału na kartonie, proj. Stanisław Fabijański, Kraków, pocz. XX w. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/7

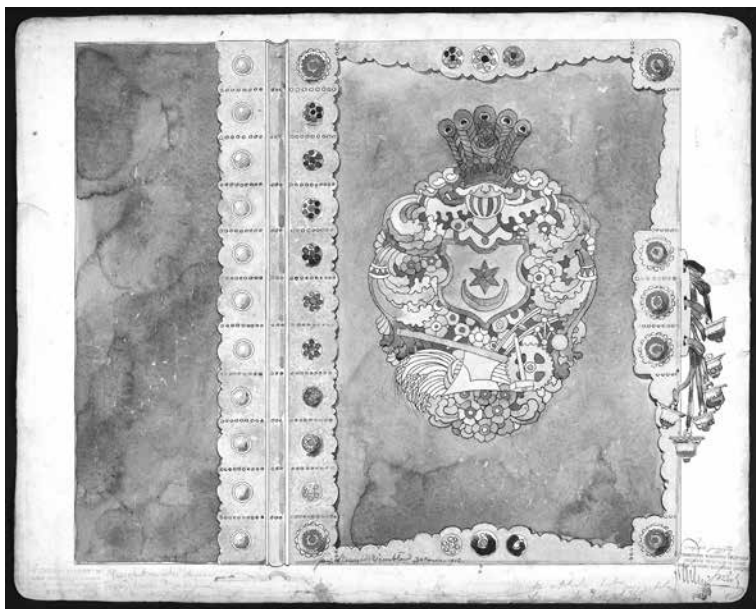
Projekt oprawy albumu dla Leopolda Löfflera wykonany na kartonie wg projektu Juliusza Kossaka, Kraków, ok. 1892 r. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/10

Projekt oprawy na dyplom lub tekę adresową wykonany na kartonie „POLONIA SEMPER FIDELIS”, proj. J. Piątkow., Kraków, 1904 r. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/11

Projekt ozdobnej, inkrustowanej skrzynki, proj. Seweryn Bieszczad, Kraków, l. 80./90. XX w. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/48

Projekt oprawy teki adresowej dla Zdzisława hrabiego Tarnowskiego wykonany na kartonie, proj. Henryk Uziembło, Batowice, 1912 r. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/56

Projekt oprawy Księgi Pamiątkowej Królów Kurków Krakowskiego Stowarzyszenia Strzeleckiego wykonany na kartonie, proj. Juliusz Kossak, Kraków, 1892 r. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/68

Projekt oprawy mszału (księgi liturgicznej) wykonany na kartonie, proj. Jan Bukowski, Kraków, 1901 r. Fot. ze zbiorów Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – MHK-629/DIP/70

roślinne motywy dekoracyjne w formie kłosów zboża i kwiatów. U dołu lilijka, ozdobna ramka z motywem roślinnym i esowatymi znakami. Projekt sygnowany: „J. Piątkow... 11/4 1904”.

Karton, farba, ołówek

Akwarela, rysunek ołówkiem

Wys. 43,7 cm; szer. 31,7 cm

MHK-629/DIP/12

Projekt oprawy dyplomu lub teki adresowej wykonany na szarym papierze. W części centralnej na bordowym tle (od góry) umieszczono gałąź z liśćmi dębu, zszywnicę introligatorską, kowadło, młot, ekierkę, prawidło szewskie, dwie księgi i gliniany dzbanek. Z boku ozdobne zapięcie z motywem roślinnym z naniesioną

niebieską kredką poprawką –monogram „RJ” oraz datą „1909”. Po bokach ramka z szachownicami z godłem Polski i herbem miasta Krakowa. Projekt sygnowany: „St.F.” (Stanisław Fabijański).

Papier, farby, kredki, ołówek

Akwarela, rysunek kredką i ołówkiem

Wys. 52,7 cm; szer. 36,3 cm

MHK-629/DIP/34

Szkic do projektu dyplomu lub teki adresowej wykonany na szarym papierze. U góry napis – data: „7 czerwca 1909”, a poniżej dopisek ołówkiem: „21/8 1909”. Centralnie umieszczona figura geometryczna – wielościan w kolorze brązowym podzielony na kwadraty. Po bokach umieszczono bukiety z kwiatów połączone szarfą. Projekt niesygnowany.

Papier, grafit

Akwarela

Wys. 26,0 cm; szer. 23,0 cm

MHK-629/DIP/43

Projekt oprawy książki wykonany na kartonie w szarym kolorze. Na licu w ramce monogram „SW” z datami „1903–1910” oraz roślinne i geometryczne motywy zdobnicze w kolorze białym i fioletowym. Analogicznie zdobnictwo na tylnej okładce. Projekt niesygnowany.

Jest to projekt oprawy książki jubileuszowej Firmy „Sokolnicki i Wiśniewski”, zaprojektowany w 1910 roku przez Stanisława Fabijańskiego (1865–1947).

Karton

Akwarela

Wys. 37,2 cm; szer. 58,3 cm

MHK-629/DIP/46

Projekt oprawy dyplomu lub teki adresowej wykonany na papierze milimetrym. Na licu, pośrodku ozdobnej ramki z motywami geometrycznymi (od góry) na tarczy herbowej Orzeł w koronie z krzyżem na piersi, trzymający w szponach symbole górnicze – herb miasta Wieliczka. Pod nim motyw roślinny, a poniżej w ramce monogram „EK” z kompozycją roślinną poniżej. Z boku w pionowej ramce naprzemiennie umieszczono symbole górnicze przeplatane wieńcem. U dołu notatki robocze wykonane ołówkiem. Projekt niesygnowany.

Jest to projekt pamiątkowej teki dla dra Ernesta von Koerbera (1850–1919), premiera rządu Austro-Węgier w latach 1900–1904, od Zarządu Salin wielickich.

Papier milimetryowy, tusz

Akwarela, rysunek tuszem

Wys. 24,8 cm; szer. 16,0 cm

MHK-629/DIP/48

Projekt inkrustowanej skrzynki. Wykonany w trzech rzutach, od lewej: czarna obwódka, wewnątrz mozaika z ornamentem roślinnym, w kolorach brązowo-bordowym i beżowym. Kolejny rzut także w czarnej ramce z motywem roślinnym w podobnej kolorystyce, tak jak i ostatni rzut III (po prawej stronie). Pod nim podpis: „PROJEKT...” oraz sygnatura: „BIESZCZAD. BRON.”. Jest to projekt Seweryna Bieszczada (1852–1923) namalowany w Bronowicach.

Karton

Akwarela

Wys. 44,2 cm; szer. 60,0 cm

Lata 80./90. XIX w.

MHK-629/DIP/56

Projekt oprawy teki adresowej wykonany na kartonie. Centralnie w licu stylizowana tarcza herbowa ze złotą obwódką, na niebieskim tle gwiazda i półksiężyc – herb rodu Tarnowskich, powyżej hełm z medalionem oraz klejnot w kształcie pióropusza z pawimi piórami z półksiężycem i gwiazdą w koronie. Dookoła tarczy stylizowane motywy roślinne oraz przedmioty: pług, młotek i koło zębate. Dookoła stylizowana ramka w formie okucia z okrągłymi motywami graficznymi. Podobne elementy zdobnicze, ale w innym kształcie, widoczne na grzbiecie oprawy projektu. Z boku po prawej stronie ozdobne guzy umieszczone na zwisających z okucia rzemykach. Na projekcie naniesione notatki wykonane ołówkiem oraz pieczętki: „Robert Jahoda Zakład... w Krakowie” i „Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń Urzędników Prywatnych we Lwowie, Zakład Ustawowy Emerytalny Zastępcz...” wraz z notatką: „Projekt przyjęty!”. Projekt w kolorystyce siwo-srebrnej. Projekt sygnowany: „proj. Henryk Uziembło, Batowice 1912”.

Teka jest darem dla Zdzisława hrabiego Tarnowskiego (1862–1937) z Dzikowa od Towarzystwa Urzędników Prywatnych we Lwowie.

Karton, grafit, tusz

Akwarela, rysunek tuszem, odcisk pieczętki

Wys. 49,7 cm; szer. 61,4 cm

MHK-629/DIP/68

Projekt oprawy Księgi Pamiątkowej Królów Kurkowych Krakowskiego Stowarzyszenia Strzeleckiego, wykonany na kartonie. W górnej części wizerunek symbolu Bractwa kurkowego – srebrny kur – szkic ołówkiem w wieńcu. Pod nim stylizowane dwa okucia, a po skosie napis: „KSIĘGA KRÓLEWSKA” oraz dwa romby. Pod napisem widoczny zarys dwóch stylizowanych okuć, na dole w rogu tarcza herbowa – uskrzydłony koń – pegaz. Nad nim znajduje się hełm oraz klejnot – korona. Cała kompozycja zawieszona jak szyld na zdobionym ornamentem roślinnym wysięgniku. Projekt niesygnowany.

Księgę ufundował w 1892 roku ustępujący król kurkowy Stanisław Woyneko-Tomkiewicz (1859–1896). Oprawę zaprojektował Juliusz Kossak w 1892 roku.

Karton, tusz, grafit

Rysunek tuszem, rysunek ołówkiem

Wys. 35,8 cm; szer. 28,9 cm

MHK-629/DIP/69

Szkic do projektu oprawy tylnej okładki Księgi Pamiątkowej Królów Kurkowych Krakowskiego Stowarzyszenia Strzeleckiego. Rzut pionowy, w części środkowej zarys stylizowanego kartusza z ozdobnym ornamentem roślinnym na brzegach. Na bokach ramka z podwójnym kołem umieszczonym w części środkowej. Projekt niesygnowany.

Księgę ufundował w 1892 roku ustępujący król kurkowy Stanisław Woyneko-Tomkiewicz (1859–1896). Oprawę zaprojektował Juliusz Kossak w 1892 roku.

Tektura, grafit

Rysunek ołówkiem

Wys. 41,7 cm; szer. 31,9 cm

MHK-629/DIP/70

Projekt oprawy mszału (księgi liturgicznej) wykonany na kartonie. Projekt podkolorowany w 1/4 projektu, na pozostałej części rysunek. W rogach umieszczono symbole ewangelistów – apostołów (anioł, lew, byk i orzeł). Ozdobna ramka z motywami roślinnymi i geometrycznymi, tło w kolorze bordowym – w części z motywem krzyża, pośrodku elipsa z ornamentem w formie krzyży wpisanych w figury geometryczne. Wewnątrz ozdobne ramiona krzyża – lilie i arabeski, okrągły detal w kolorze fioletowym; wewnątrz kolejna eliptyczna figura o brzegach zdobionych „falami”, a w niej wyobrażenie siedzącego Boga – tło w kolorze fioletowym a po bokach gwiazdy. Na dole notatki robocze wykonane ołówkiem. Projekt sygnowany: „18/3 1901, JB” (Jan Bukowski).

Jest to projekt oprawy mszału dla Katedry Wawelskiej.

Karton, grafit

Rysunek ołówkiem, akwarela

Wys. 35,7 cm; szer. 24,8 cm

MHK-629/DIP/132

Projekt graficzny ozdobnej skrzynki wykonany na tekturze. Zawiera trzy rzuty ww. skrzynki. W rzucie pionowym z góry (A), rzucie poziomym mniejszego boku (B) oraz poziomym większego boku (C) rozrysowane technicznie z widocznymi detalami konstrukcyjnymi – wiekiem, podstawą oraz korpusem z kolumnkami. Czwarty to rysunek perspektywiczny – widoczny na wieku skrzynki motyw graficzny – Orzeł tzw. piastowski, nieokreślona mozaika oraz cztery guzy w kolorze

niebieskim. Na bokach widoczne podwójne kolumnienki oraz ozdobne owale – jeden z nich jest zamkiem, na podstawie widoczne także ozdobne guzy w kolorze jasnym i niebieskim. Pod rzutami opis techniczny rysunków oraz odcisk pieczętki: „Robert Jahoda... w Krakowie” i podany nr projektu „70”. Projekt sygnowany: „proj. Henryk Uziembło, Batowice 1912”.

Tektura, atrament, grafit, tusz

Akwarela, rysunek tuszem, odcisk pieczętki

Wys. 32,7 cm; szer. 47,0 cm

Robert Jahoda jako introligator wytyczył w tej dziedzinie rzemiosła, a raczej dziedzinie sztuki, nowe kierunki, zupełnie odmienne, nowatorskie, wręcz mistrzowskie. Znaczenie Jahody i jego zakładu przekraczało lokalne – krakowskie czy nawet galicyjskie – granice, a wywierany przezeń wpływ oddziaływał na rzemiosło introligatorskie na całym obszarze II Rzeczypospolitej³⁹. Wielu znakomitych artystów – projektantów opraw książkowych, dyplomów, tek adresowych czy też galanterii introligatorskiej miało w tym znaczący udział.

³⁹ J. Mazurkiewicz, *Robert Jahoda i jego wkład...* [3], s. 82.

ANEKS

1. *Księga Pamiątkowa Mogiły Kościuszki Staraniem Towarzystwa Imienia Kościuszki 1892*. Oprawa o złożonych brzegach, w formie albumu.

„...Oprawna w białą, surową skórę, nabijana w narożnikach srebrnymi gwoździami, opatrzona w wykrojoną, srebrną tarczę...”⁴⁰.

2. *Teka na dyplom obywatelstwa honorowego udzielony namiestnikowi hr. Kazimierzowi Badeniemu (1846–1909) przez gminę m. Myślenic*, 1892 r. Teką w skórzanej oprawie z kutymi z brązu, połączanymi narożnikami. Na środku srebrny, cyzelowany, rzeźbiony i emaliowany herb Bończa z koroną hrabiowską na tle kartusza z jaśniejszej skóry. Ujęty jest on w rokokową, artystyczną ramkę ze skóry wyciskanej, naśladowującej rzeźbę drewnianą. Winiętę dyplomu wykonał Michał Pociecha (1852–1908).

„Typy mieszczan i wieśniaków nadrabskich na tle widoku miasta Myślenice. Teką w drewnianej kasecie”⁴¹.

3. *Teka adresowa na jubileusz Henryka Rodakowskiego (1823–1894)*. Teką ze skóry sino-stalowego koloru. Na licu widnieje napis z liter wyciętych z brązu: „Rodakowskiemu 1853–1893”⁴².

4. *Album pamiątkowy I Galicyjskiego Pułku Ułanów*, ok. 1894 r.

„Oprawna ze świńskiej skóry, narożniki srebrne ozdobione emaliowanymi guzami. Na środku otoczona wieńcem ze srebrnych liści cyfra Cesarza Franciszka Józefa. Wewnątrz sześć fotografii kolorowych wykonanych przez p. Abramowicza”⁴³.

5. *Złota Księga fundatorów i dobrodziejów kościoła w Błażowej*, 1896 r. Oprawa z czerwonej skóry, wierzch zdobiony metalowymi, złożonymi i oksydowanymi ozdobami. W środku wizerunek kościoła według projektu prof. Jana Zawiejskiego (1854–1922). Projekt oprawy Jan Sas-Zubrzycki⁴⁴.

6. *Oprawa albumu na fotografie*, 1897 r.

„Oprawna ze skóry krokodylowej, matowo wyprawiona z klamrą i okuciem oksydowanym na wzór staroświecki...”. Mieści w każdej karcie akwarelową winiętę znanych artystów: Juliusza Kossaka, Piotra Stachewicza, Michała Pocięchy, Antoniego Piotrowskiego (1853–1924), Brylla, Jacka Malczewskiego (1854–1929), Stanisława Tondosa (1854–1917), Bronisławy Janowskiej (1868–1953), Jana Bukowskiego⁴⁵.

⁴⁰ Notatka prasowa [b.a.], nlb., 1892 r. – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/25.

⁴¹ Notatka prasowa [b.a.], nlb., 1892 r. – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/29.

⁴² Notatka prasowa [b.a.], nlb., 1894 r. – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/31.

⁴³ Notatka prasowa [b.a.], nlb., [b.r.] – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/40.

⁴⁴ Notatka prasowa [b.a.], nlb., 1896 r. – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/41.

⁴⁵ Notatka prasowa, [b.a.], nlb., 1897 r. – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/45.

7. *Oprawa albumu na fotografię*, 1897 r.

„Oprawa ze skóry zielonej z psa morskiego”. Na licu ramka wypukła, wykonana ze skóry popielatej w stylu barokowym, otacza ją kartusz na herb⁴⁶.

8. *Oprawa albumu pamiątkowego dla dr Gustawa Römera* [poseł V kadencji Sejmu Krajowego Galicji w latach 1882–1899] *od Rady Powiatowej w Nowym Sączu*, ok. 1899 r. Oprawa pergaminowa, okucia z oksydowanego srebra w stylu średniowiecznym, wykonane w pracowni p. Seipa. Wewnątrz akwarele z widokami Nowego Sącza malowanymi przez Stanisława Janowskiego (1866–1942). Całość w ozdobnej mahoniowej skrzynce⁴⁷.

9. *Oprawa na dyplom dla dr Walentego Staniszewskiego od towarzystwa Właścicieli Realności*. Ok. 1910 r. Oprawa skórzana, intarsja, pośrodku na licu monogram „WS”⁴⁸.

10. *Oprawa Jubileuszowego albumu dla prezydenta sądu Józefa Jasińskiego* (1828–1898), ok. 1892 r. Oprawna w skórę brązową, okucia srebrne narożnikach, pośrodku kartusz z monogramem, ornamentyka skórzana⁴⁹.

11. *Oprawa albumu dla p. T. Kulakowskiego*, 1892 r. Oprawna w skórę, okucia metalowe, ornamentyka roślinna. Pośrodku motyw graficzny – dwa putta z tarczą z monogramem, poniżej umieszczona data⁵⁰.

12. *Oprawa albumu dla Jego Cesarskiej i Król. Mości arcyksięcia Rajnera Ferdynanda Habsburga* (1827–1913), 1897 r. Oprawa skórzana, w narożnikach okucia srebrne, emaliowane. Pośrodku tarcza z herbem cesarskim Habsburgów i data „1897”⁵¹.

13. *Oprawa teki Krakowskiej kongregacji Kupieckiej dla T. Fischera w 100-rocznicę Jubileuszu*. Oprawna w skórę, ze srebrnym monogramem i datą „1799–1899”, inkrustacja w skórze, tłoczenia⁵².

14. *Teka w stylu zakopiańskim dla hr. Leona Pinińskiego* (1857–1938), 1903 r. Oprawa skórzana, inkrustacja w skórze, pośrodku umieszczony monogram „LP”⁵³.

15. *Oprawa teki od miasta Wieliczki dla barona Adolfa Jorkasch Kocha*, 1907 r. Oprawa skórzana z ornamentem, srebrne okucia⁵⁴. Projekt Włodzimierz Tetmajer.

16. *Oprawa teki miasta Żywca dla Arcyksiężnej Renaty Maryi* (1888–1935), 1909 r. Oprawna w świńską skórę, okucia srebrne, tłoczenie i złocenie⁵⁵. Projekt Stanisław Fabijański.

⁴⁶ Notatka prasowa, [b.a.], nlb., 1897 r. – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/47, zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa

⁴⁷ Notatka prasowa, [b.a.], nlb., [b.r.] – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/48 i 52.

⁴⁸ Notatka prasowa, [b.a.], nlb., [b.r.] – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-478/DIP/86.

⁴⁹ Fotografia z opisem – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-479/DIP/4.

⁵⁰ Fotografia z opisem – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-479/DIP/6.

⁵¹ Fotografia z opisem – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-479/DIP/14.

⁵² Fotografia z opisem – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-479/DIP/21.

⁵³ Fotografia – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-479/DIP/33.

⁵⁴ Fotografia – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-480/DIP/13.

⁵⁵ Fotografia – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-480/DIP/21.

17. *Ramka na dyplom od Krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego dla Ignacego Paderewskiego* (1860–1941), 1910 r. Wyciski w świńskiej skórce⁵⁶. Projekt Stanisław Fabijański.

18. *Oprawa Księgi Pamiątkowej Ofiar na Dom dla Młodzieży Rękodzielniczej im. Piotra Skargi w Trzechsetną Rocznicę*, 1912 r. Oprawa skórzana, złożenie i tłoczenie na ślepo. Dar R. Jahody⁵⁷.

Book covers and designs for book covers, diplomas and personalised document folders by Robert Jahoda, master bookbinder of Kraków. Selected works, 1892–1912.

From the collections of the Kraków History Museum

One of Poland's most eminent bookbinders was Robert Jahoda (1862–1947), creator of artistic book covers, who carried out his work in Kraków. Born in the town of Bochnia, his ties with Kraków began in 1887. In 1912, he took up permanent residence at No. 4 Gołębia Street, the townhouse where he set up his bookbinding studio, which was to number amongst the best in Poland until 1939. The studio produced artistic book covers, diplomas, personalised document folders and book-binding accessories, as well as restoring old books and documents. The conservation work of the greatest value to be carried out there was the restoration of Jan Długosz's *Annales seu Cronicae Regni Poloniae*⁵⁸. Jahoda's book covers, which are on show both in Poland and abroad, including exhibitions in, inter alia, Lwów, Paris, Vienna, Leipzig, Berlin, Padua, Kraków and Poznań, won the highest of distinctions and medals.

The Kraków History Museum has accumulated around four thousand holdings related to Jahoda and his workshop and dating from between 1887 and 1947. The collection includes a unique set of bookbinder's tools and materials hailing from the 19th and 20th centuries, including such items as pistons for hand-gilding, rollers for the application of decorative elements, complete sets of matrices, types, printing plates and so forth. The collection of diplomas and medals won at exhibitions both in Poland and abroad between 1894 and 1939 is of interest, as is the photographic documentation of covers and diplomas. Particularly noteworthy is the collection of around seven hundred cover designs, diplomas marking specific occasions and personalised document folders dating from between 1892 and 1939 and created by such outstanding artists as Juliusz Kossak, Henryk Uziembło, Stanisław Fabijański,

⁵⁶ Fotografia – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-480/DIP/22.

⁵⁷ Fotografia – zbiory Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK-480/DIP/24.

⁵⁸ *Annals, or Chronicles of the Illustrious Kingdom of Poland*. Jan Długosz, priest, soldier and diplomat, began writing the chronicles in 1455. The work encompassed events from 965 to 1480, the year of his death – *translator's note*.

Antoni Procajłowicz, Zygmunt Kinastowski, Włodzimierz Tetmajer, Jan Gumowski, Henryk Starzyński, Franciszek Seifert, Zofia Jahodzianka, Stanisław Wójcik and others. Around sixty of them were created between 1892 and 1912. The most valuable of them include designs for album covers made for Leopold Löffler and the Visitors Book of the Rooster Kings of the Kraków Shooting Society, designed by Juliusz Kossak (1892); missal covers designed by Stanisław Fabijański (early 20th century) and Jan Bukowski (1901); book covers for the *Sokolnicki i Wiśniewski* company, designed by Fabijański (1910); the covers for the folder holding Zdzisław, Count Tarnowski's diploma and decorative boxes designed by Henryk Uziembło (1912); the covers for a diploma folder bearing the monogram 'ZM' from the fire brigade of the town of Wieliczka, designed by Włodzimierz Tetmajer (1912) and others. In addition, the collection holds artistic book covers created by Jahoda and his pupils and co-workers, as well as more ephemeral accessories such as dance cards dating from 1892 to 1912.

Translation Caryl Swift

**Ausgewählte Bucheinbände, Entwürfe von Bucheinbänden, Diplomen
und Einbänden für den Versand des Krakauer Meisters der Buchbindekunst
Robert Jahoda aus den Jahren 1882–1912.**

Aus den Sammlungen des Historischen Museums der Stadt Krakau

Einer der bedeutendsten Buchbinder, Schöpfer von künstlerischen Bucheinbänden war der in Krakau tätige Robert Jahoda (1862–1947). Er wurde in Salzburg (poln. Bochnia) geboren und war seit dem Jahre 1887 in Krakau beruflich tätig. Seit 1912 wohnte er an der Straße Gołębia 4, wo er eine Buchbinderei gegründet hatte, die in den Jahren 1912–1939 zu den besten Buchbindereien Polens gehörte. In der Buchbinderei wurden künstlerische Bucheinbände, Diplome, Einbände für den Postversand und diverse Accessoires aus dem Bereich der Buchbindekunst hergestellt sowie alte Bücher und Dokumente restauriert. Zu den wertvollsten Restaurierungsarbeiten in dieser Werkstatt gehörte die Restaurierung des Werkes *Annales seu Cronicae Regni Poloniae* von Jan Długosz. Die Bucheinbände von Jahoda, ausgestellt auf nationalen und internationalen Ausstellungen, u. a. in Lviv, Paris, Wien, Leipzig, Berlin, Padua, Krakau und Posen, gewannen die höchsten Auszeichnungen und Medaillen.

Das Historische Museum der Stadt Krakau hat etwa 4.000 Exponate über Jahoda und seine Werkstatt aus den Jahren 1887–1947 gesammelt. Die Sammlung umfasst eine Reihe von einzigartigen Werkzeugen und Materialien aus den 19. und 20. Jahrhunderten, wie zum Beispiel: Kolben, die bei manueller Vergoldung eingesetzt wurden, Ornamentrollen, Matrizen, Typen, Druckplatten usw. Interessant ist auch die Sammlung von Diplomen und Medaillen, die auf diversen nationalen und

internationalen Ausstellungen in den Jahren 1894–1939 gewonnen wurden sowie die fotografische Dokumentation von Einbänden und Diplomen. Besonders hervorzuheben ist eine Sammlung von rund 700 Entwürfen von Bucheinbänden, Jubiläumsdiplomen, Einbänden, die für den Versand von Dokumenten verwendet und im Zeitraum von 1892 bis 1939 von solchen herausragenden Künstlern hergestellt wurden, wie: Juliusz Kossak, Henryk Uziembło, Stanisław Fabijański, Antoni Procajłowicz, Zygmunt Kinastowski, Włodzimierz Tetmajer, Jan Gumowski, Henryk Starzyński, Franciszek Seifert, Zofia Jahodzińska i Stanisław Wójcik. Über 60 von ihnen wurden in den Jahren 1892–1912 erstellt. Zu den wertvollsten Exemplaren gehören u. a.: Entwürfe von Albumeinbänden, die für L. Löffler erstellt wurden und das Erinnerungsbuch der Schützenkönige des Krakauer Schützenvereins, entworfen durch J. Kossak (1892); Einbände von Messbüchern, entworfen durch S. Fabijański (Anfang des 20. Jh.) und J. Bukowski (1901); Bucheinband für die Firma „Sokolnicki i Wiśniewski“, entworfen durch S. Fabijański (1910); Diplomakte für Graf Z. Tarnowski und Schmuckkästchen, erstellt durch H. Uziembło (1912); Diplomakte mit dem Monogramm „ZM“ für die Feuerwehr der Stadt Groß Salze (poln. Wieliczka), entworfen durch W. Tetmajer (1912) usw. Die Sammlung zeigt darüber hinaus eine Galerie diverse Trödelsachen aus den Jahren 1892–1912 sowie künstlerische Bucheinbände, die von Jahoda und seinen Lehrlingen sowie Mitarbeitern erstellt wurden.

Übersetzt von Sylvia Steinweber